

بسمه تعالی

جلسه ۹۴/۶/۱۸

آقای دکتر سعیدی: در جلسات گذشته مفاهیمی مثل آموزش حریم خصوصی چالش برانگیز بوده است اما مبحث خویشتن داری را همه موافق بودند. ما یک مفهوم اساسی داریم به نام خویشتن داری، کل برنامه ما اهمیتش به تقویت خویشتن داری است که خدمت دکتر طباطبایی هستیم.

بسمه تعالی

جدول وسعت و توالی

مفهوم:

پایه اول	پایه دوم	پایه سوم	پایه چهارم
۱- نقش تمایلات و لذت ها در رشد انسان (بیان مصادیق جسمی و اخلاقی)	۱- اهمیت پیشگیری بر درمان در حوزه جسم و اخلاق	۱- جایگاه آسیب های معنوی و روحی در انسان	۱- جایگاه تقوای جنسی در ارتقاء و رشد انسان (بیان مصادیق و افراد)
۲- بیان مصادیقی از تضاد میل آدمی با مصلحت افراد	۲- جایگاه پرهیز در سلامت جسمی و روحی	۲- اهمیت زندگی همراه با تقوا	۲- بیان آسیب های عدم تقوای جنسی
۳- بیان تمایز و تفاوت میان سلامت و بیماری	۳- اهمیت رفتار فردی در پرهیز جسمی و روحی	۳- بیان مصادیق و افراد پاک و متقی	۳- اهمیت رفتار فردی در تقوای جنسی

خویشتن داری و تقوی

آقای دکتر طباطبائی: در ادامه بحثهای مفاهیم مباحث تربیت جنسی مساله خویشتن داری یا تقوا بود. این واژه در فرهنگ قرآن به معنای خود کنترلی است بعضی از اعمال عبادی هم غایتش تقوا ذکر شده یا ایهاالذین آمنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلکم تتقون کلام زیبایی هم از حضرت امیرالمومنین علیه السلام در نهج البلاغه داریم می فرمایند تقوا را حفظ کنید و تصونوا بها و با تقوا برای خود مصونیت ایجاد کنید. یکی از مفاهیم اصیل در فرهنگ دینی ما تقوا است. انسان باید از یک سری امور پرهیز کند تا سالم بماند ، در تربیت جنسی که با گزینه مواجهیم تقوا امر قابل توجهی است. اگر بخواهد زندگی سالم و پاک داشته باشد باید مساله تقوا را رعایت کند. این فطری نیست بلکه باید آموزش داده شود. این نیست که پرهیز کردن در حوزه غرایز ریشه دارد در انسانها باید آموزش داده شود هم چنان که در حوزه خوراک آموزش لازم است در غیر این صورت اکثر انسانها تمایل به پرخوری دارند. اما در گزینه جنسی تقوا از همان دوران کودکی باید آموزش داده شود. در جداول وسعت و توالی با همان نگاه مساله تقوا پرهیز تقابل بین مصلحت و میل را بیآوریم. این نکات را به یک نویسنده بگوئیم که با توجه به آنها مطالبی را به عنوان متن درسی پایه اول ارائه بده، این سرفصل است که باید ارائه شود. یکی نقش تمایلات در رشد انسان، به بچه کلاس اول می گوئیم اگر انسان تمایلاتی دارد توجه به آن منجر به رشد او می شود. اگر میل به غذا داری به خاطر این است که منجر به رشد می شود. در حوزه مباحث اخلاقی این را بگوئیم که انسان تمایل به پاکی دارد. اگر من به فردی که صداقت دارد علاقمندم به مادرم علاقمندم ریشه اش در عطوفت صادقانه ای است که مادر یا پدر نسبت به من دارد. گرایش ما به اخلاق خوب نشان دهنده گرایش ما به پاکی است. در پایه اول تبیین کنیم. مبحث دوم بیان مصادیقی از تضاد میل آدمی با مصلحت افراد است، بعد از اینکه به بچه کلاس اول گفتیم اگر میل به غذا داری یک حکمتی دارد که بروی به سمت تهیه غذا خوردن تا رشد کنی در نقطه بعد می گوئیم گاهی این میل شما با مصلحت شما در تضاد است. وقتی که سرما می خوری میل به شیرینی و غذاهای چرب داری اما دکتر گفته این چربی شیرینی برای تو خوب نیست. این مفاهیم پایه است که باید از دوران کودکی آموزش دهیم که گاهی تمایلات ما با مصالح ما در تضاد قرار می گیرد پس برای سلامت ما به بچه می گوئیم اگر می خواهی خوب شوی راهش این است با تمایل خود مقابله کنی. در پایه اول مساله سلامت را مطرح کردیم بچه وقتی بیمار می شود درک می کند رنج را بدنش داغ شده جنبش گذشته را نداشته در تقوا قبل از اینکه بیماری پیش بیاید پیشگیری کنیم. در پایه دوم در حوزه جسمی مثال بزنی در زمستان به او می گوئیم هوا سرد است لباس گرم بپوش، گاهی مساله پیشگیری است که مقدم بر درمان است. به تو یاد می دهیم چکار کنی به درد و رنج و بیماری مبتلا نشوی (پیشگیری)، نویسنده در قالب داستان مثال پیشگیری را تبیین کند یعنی چه، و بگوید پیشگیری بر درمان مقدم است. در مباحث اخلاقی هم به همین شکل، باید پیشگیری کنیم از اینکه مبتلا به رذیله دروغ شویم باید مراقبت کنیم که حضرت

امیرالمومنین علیه السلام می فرمایند مصونیت ایجاد کنید دور خود حفاظ بچینید که آفتی وارد زندگی شما نشود. نه اینکه وقتی اتفاق افتاد به فکر درمانش باشید. اینجا جایگاه پرهیز را در حوزه سلامت جسمی اگر یاد داشته باشیم در حوزه جسمی پرهیز کنیم به بسیاری بیماریها دچار نمی شویم. اگر تغذیه خودم را مدیریت کنم کمک می کند در حوزه سلامت با پرهیز. در رانندگی خانمها بسیار پرهیزکارند با احتیاط رانندگی می کنند. در پایه دوم به نظر می رسد می توان جایگاه پرهیز را با مثالهایی توضیح داد که اگر کسی چیزی نمی خورد نه اینکه بدش می آید نه سلامت برایش مهم است. اگر بچه ای با شکم خالی نوشابه می خورد متخصص تغذیه می گوید به شدت به معده خودش دارد آسیب می زند. اگر می خواهیم جسم سالم داشته باشیم باید اهل پرهیز باشیم حتی از دوران کودکی به بچه می گوئیم پسته در بسته را با دندان نشکن برای اینکه عواقبی دارد سلامت دندان آسیب می خورد. باید آموزش دهیم که درست است خوردن پسته لذتی دارد اما اگر تبعاتی داشته باشد باید پرهیز کرد، در پایه سوم جایگاه آسیبهای معنوی و روحی در انسان، بحث را از فضای جسمانی خارج کردیم. گفتیم انسانهایی را داریم در حوزه معنوی که از محبوبیت خاصی برخوردارند. بهطور مثال برخی روحانیون در برخی مناطق بسیار محبوبند، مراجع تقلید عظام بسیار محبوبند. در بازار یک فرد حسابدار بسیار امینی است همه به او احترام می گذارند. از پایه سوم باید مصادیق افرادی که در حوزه معنوی اخلاقی مثلا در خانواده می گویند اخلاقش خیلی خوب است، مطرح کنیم یعنی محبوبیت آنها را یادآور شویم از سوی دیگر به بچه ها بگوئیم بزهکارانی که چهره شان را در رسانه هم نشان می دهند زور گیری می کند، قتل انجام دادند افراد خشن همه نسبت به آنها احساس تنفر دارند. در رابطه با تقوا، افرادی را طرح کنیم که پیش ذهن مردم یک محبوبیتی برای آنها وجود دارد. مثل شخصیت امام ره، در پایه چهارم وارد حوزه مباحث جنسی شدیم. در جایگاه تقوای جنسی در ارتقا و رشد انسان و آسیب های کسانی که پرهیز جنسی نداشتند را بیان کنیم. مساله تقوای جنسی که می تواند در پایه پنجم و ششم در مباحث جنسی تکمیل شود.

آقای داوودی پور : هر موضوع را که به افراد یا دانش آموزان آموزش می دهیم تا زمانی که این آموزش به باور تبدیل نشود و اهمیت را نفهمند مشکل باقی است. مثلا مسائل راهنمایی رانندگی در پایه سوم تا حدودی تابلوها را آشنا می شوند در پایه پنجم درسهایی دارند و در متوسطه می خوانند در نهایت گواهینامه می گیرد ولی وقتی پشت ماشین می نشیند مقررات را اجرایی نمی کند. آموزش را دادیم ولی چون به باور تبدیل نشده انجام نمی دهد. مسائل جنسی هم همین است، آموزش آنها ضرورت دارد ولی با چه روشی آموزش دهیم و اینکه خود والدین هم رعایت کنند مهم است که دانش آموز به آن پی ببرد. در کشورهای دیگر کودکی که در خانه می خواهد دوچرخه سوار شود بلافاصله کلاه ایمنی را سرش می گذارد چون آموزش داده شده به اهمیتش پی برده و خانواده هم

کنترل می کند در سطح مدرسه و جامعه هم همین طور ولی ما می بینیم موتور سوار در شهر با سرعت حرکت می کند بدون کلاه ایمنی؛ این آموزشها ضرورت دارد ولی با چه روشی انجام شود که به باور تبدیل بشود و افراد گرایش پیدا کنند و اهمیت دهند که من باید از این اندامهای جنسی محافظت کنم.

حجت الاسلام والمسلمین صادقی: تجربه مجموعه ما و کارگاهی که داشتیم و دوره های تربیت مربی، آقای داودی فرمودند شیوه آموزش کمک می کند به بحث باور پذیر کردن شیوه آموزش به شدت تاثیر دارد که طرف باور پذیر شود یا نشود و یک کلیپی هست که در یک کشور غربی خطر استفاده از تلفن همراه را مطرح کرده و به تصویر می کشند با صحنه احساسی که خیلی واقعی جلوه داده شود بعد از اینکه چندین ماه این را در تلویزیون پخش می کنند می گویند آمار تصادفاتی که به خاطر استفاده از تلفن همراه خیلی کاهش پیدا می کند. در این مواقع از ابزارهای جانبی و هنری استفاده کردن یا بحث فیلم و انیمیشن خیلی کمک کار خواهد بود.

آقای دکتر باقری: با تشکر از آقای طباطبائی فکر می کنم در پایه اول زیاد تمایزی بین میل و نیاز قائل نشدید. مثلا گفتید ما غذا می خواهیم این یک نیاز است میل نیست. میل از نیاز دامنه اش وسیعتر است ممکن است کسی میل داشته باشد چیزی بخورد گرسنه هم نباشد ولی خیلی وقتها این نیاز به وجود می آید مثالی زدید در مورد بوفه کسی که مریض است قاعدتا نیاز دارد چیزی بخورد نیاز هست ولی میل ممکن است خیلی بیشتر باشد. سؤال این است کی باید تقوا پیشه کرد مثلا کسی که بد حجاب است می گوید دل آدم پاک باشد. شما می گوئید یک منکر را انجام می دهد ولی از نظر خودش منکر نیست. کل فلسفه اخلاق همین است که درست و غلط چیست؟ شخصی به نام جان دیویی عنوان می کند اخلاق سه نوع است. مثلا کانت می گوید عملی اخلاقی است که درستی اش مطلق باشد اما جان دیویی می گوید این درستی مطلق را ما نمی توانیم تشخیص دهیم چون در تاریخ می بینید اخلاق نسبی است در طول زمان تغییر می کند. گاهی ازدواج با محارم مشکلی نبوده ولی بعد عمل اخلاقی نیست. اما دیویی می گوید درستی مطلق چی هست ما که نمی توانیم تشخیص بدهیم، اگر از طریق وحی هم هست باز فهم ما از وحی آن قدر نیست که بتوانیم تشخیص بدهیم. در نتیجه می گوید من درستی مطلق را در نظر می گیرم، درستی قابل تشخیص و درستی شخصی، درستی شخصی یعنی عملی که من فکر می کنم درست است. مثلا خانمی که بدحجاب است فکر می کند بدحجابی اش درست است. درستی قابل تشخیص درستی که عقلا عده زیادی عرف و جامعه روی این توافق دارد. وقتی شما می خواهید پرهیز کنید کی باید پرهیز را انجام دهید وقتی تشخیص درستی بدهید باید این عمل را انجام دهید. اینجا در بحث آموزش بیشتر اینکه می گوئید باور پذیر باشد از این جهت است که وقتی افراد به درستی قابل تشخیص برسند که مثلا استفاده از موبایل در هنگام رانندگی ممکن است مشکل برای شان داشته باشد خود به خود می

روند دنبال این مساله و آن موقع باور پذیری ایجاد می شود. اینکه درستی قابل تشخیص را بتوانیم به افراد آموزش بدهیم در لحظه ای که با یک مساله روبرو می شوند حالا منکر، بتوانند تقوا را در پیش بگیرند اول چیزی که در ذهنش ایجاد می شود این است این کاری که من انجام می دهم، پرهیز از یک منکر کار درستی است و بتواند پرهیز را انجام دهد. مشکل این است که درستی قابل تشخیص را بتوانیم به باور جامعه و مخصوصا برای دانش آموزان برسانیم که یک سری از اعمال از این جهت درست نیست تا آن تشخیص را ایجاد کند.

آقای محمدی: در باره واژه تقوا یک معنای لغوی داریم که به معنای حفظ و نگهداری و متبادر به ذهن اکثریت بحث پرهیز است و در ترجمه آیات و روایات هم پرهیز آورده می شود ولی معنای لغوی اصلی به معنای حفظ و نگهداری است این حفظ گاهی با پرهیز ممکن است و گاهی با اقدام یک جنبه سلبی دارد که پرهیز باشد و یک جنبه ایجابی که اقدام است. معنای اصطلاحی اش را در روایات بیان کردند تقوا انجام واجبات و ترک محرمات؛ آقای پسندیده در کتاب پژوهشی در فرهنگ حیا دقیق تر به واژه تقوا ورود پیدا کردند می گویند تقوا همان انجام واجبات و ترک محرمات است و یک معنای عامی است تمام این فضایل اخلاقی و پرهیز از رذایل اخلاقی و عملی را در برمی گیرد. تمام واجبات و محرمات زیر مجموعه تقوا می شوند. تقوا در رابطه با مسائل خویشتن داری جنسی در **قالب عفاف** تجلی پیدا می کند. خود شجاعت یکی از مصادیق تقوا است. شجاعت یا اقدام به جای انسان که ترس نباشد اگر اینجا مراد بحث های خویشتن داری است باید مشخص شود خویشتن داری جنسی اینجا به معنای عفاف می گیریم مگر توضیحاتش قبلا داده شود. در باره لذتها بحث غرایز مطرح است تمایلات فضایل اخلاقی جنبه فطری دارد. بحث حیا و عفاف می شود از جنبه ایجابی هم ورود پیدا کنیم در مقطع ابتدائی بچه ها را به سوی فطرت و فضیلتها سوق می دهیم فقط جنبه پرهیز را در نظر نگیریم جنبه های ایجابی را می شود در نظر گرفت. حدیث لکاد العفیف، انسان عفیف می تواند فرشته ای از فرشتگان گردد. این در ذهن همه بچه ها هست که فرشته یک موجود دوست داشتنی است. یک درکی دارد عفاف در کنار فرشته قرار گرفته تمایلی در او ایجاد می شود به تدریج که سنش بالا می رود درکش بیشتر می شود. از جنبه های ایجابی هم می شود ورود پیدا کرد.

آقای دکتر باقری: یک صحبتی را شنیدم که بحث نیاز و میل را مطرح کردید نیاز آن کمبود و کاستی است که در سطح فیزیولوژی وجود دارد در سطح سلولی که آب کم می شود نیاز به آب در سطح بدن ایجاد می شود غذا هم همین طور بعد تظاهری که در سطح روانی ایجاد می شود به آن می گوئیم انگیزه یا میل آنجا من این حس را دارم که می خواهم به دنبال آب بروم تا تشنگی را کم کنم. جلوه روانی در من ایجاد شده و به عملی وادار می کند می گوئیم انگیزه یا سائق کشاننده است تمایل است که در سطح روانشناختی جلوه پیدا می کند.

نیاز یک موقع در سطح نیازهای جسمانی است یک موقع جسمانی نیست مثل نیاز به پیشرفت وقتی یکی نیاز را در خودش دارد موجب می شود تمایلی در او ایجاد شود یک سری فعالیتها را انجام می دهد. این تمایز هست. یک بحث جدی در حوزه روانشناسی وجود دارد خود کنترلی خود نگهداری، خود تنظیمی، خود نظم بخشی در چه سنی در بچه ها ایجاد می شود؟ تقوا هم یک جلوه ای از این است فرد بتواند خودش را مدیریت و کنترل کند، بررسی های انجام شده در بچه های پیش دبستانی آزمایشی انجام شده در اتاق نشسته مربی شکلات خوشمزه ای را جلوی او می گذارد و به او می گوید تا من برمی گردم اگر این را نخوری به تو دو یا سه تا می دهم. دیدند بچه ها هرچه کوچکتر هستند خود کنترلی شان کمتر است نمی توانند تحمل کنند. بچه هایی که تجربه ناکامی یا محرومیت از این جهت که همیشه پدر و مادر همه چیز را به آنها ندادند بهتر می توانند خودشان را کنترل کنند تا بچه ای که هر چه خواسته به او داده شده، بچه هایی که الگوهایی از افرادی که خودشان را کنترل کردند دیدند. بحث خود کنترلی و تنظیم هیجانی هم زمان با افزایش سن قدرت خود کنترلی را در بچه ها بیشتر می بینیم این انتظار را داریم که بچه ها بهتر بتوانند این کار را انجام دهند در سنین کمتر توانایی کمتر است چون آن بحث لذت و نیاز آن چنان غلبه دارد در بچه های کوچک نیاز که مطرح می شود به فضا و مکان و موقعیت هیچ کاری ندارند اما هر چه بالاتر می آید رشد اجتماعی فهم واقعیتها موجب می شود بتواند نیازش را به تاخیر اندازد. اگر بتوانیم این رابا سیر قدرت خود کنترلی یا خود سامانی تنظیم کنیم بحث مان متناسب خواهدبود با بحث روانشناسی کودک ولی یک بحثی را داریم به نام هم سامانی بچه ها در ابتدا خود کنترل نیستند وظیفه مربی یا پدر و مادر است که بتواند در خود کنترلی کمکش کند و این توانایی را بدست بیاورد تا خودش بتواند در موقعیت مناسب خود کنترلی را داشته باشد.

آقای دکتر طباطبایی: خود کنترلی فطری نیست باید آموزش بدهیم اینکه می فرمایید بچه ها سن شان بالا می روند خود کنترل تر می شوند نه به جهت اینکه سن زیستی او افزایش یافته نه، به تعبیری فضای اجتماعی تجاربی که بچه ها دارند اینها منجر می شوند بچه ها خود کنترل شوند سطوح بچه ها متفاوت است. بحث در این جدول وسعت و توالی همین است که خود کنترلی را چگونه به بچه ها آموزش دهیم. چه جوری می شود که در آن آزمایش بچه خودش را نگه می دارد آموزش دیده چگونه می شود این خود کنترلی را به بچه آموزش دهیم که این حس تقویت شود بدون فشار بیرونی خودش بتواند خودش را مدیریت کند.

آقای دکتر باقری: تکنیک هایی وجود دارد. یکی به تاخیر انداختن ارضای نیاز، توصیه شده اگر می توانی همان لحظه نیاز بچه را جواب بدهی مقداری به تاخیر بیانداز، به این خاطر گفتم هم سامانی که در این دوره رشدی

یک مربی پدر یا مادر در فرایند خود کنترلی کنار کودک این بحث را پیش ببرد. یکی اینکه تجربه ناکامی داشته باشد که یاد بگیرد همیشه نیازهایش برآورده نمی شود و باید تجربه متفاوتی را هم داشته باشد.

آقای دکتر طباطبایی: این آموزش در دوران شیرخوارگی هم هست در چند هفته اول بچه که نیاز به شیر دارد بلافاصله داده شود بعد به تدریج می گویند درخواست کودک با تاخیر انجام شود. می گویند کودک نیاز کاذب دارد مادرهایی که اطلاع شان کم است بلافاصله تا بچه گریه می کند به او شیر می دهند این شیر برایش مضر است. مثلاً ممکن است روزی ۲۰ تا ۲۵ بار به او شیر بدهند. نیاز صرفاً به شیر نیست نیاز عاطفی هم هست.

آقای دکتر سعیدی: من یک نگرانی را بگویم که مقداری از فضای مدرسه ای خارج شدیم. ما در نظام آموزشی بچه را تحویل می گیریم چه آن بحث شیر دادن را رعایت کرده اند یا نکرده اند خویشتن دار بار آوردند یا بار نیاورده اند. سؤال این است شما به عنوان مدیر مدرسه یا در کلاس یا در زمان اردو بیشتر روی این موضوع چه باید کرد. تکیه بیشتر ما به بحث آقای صادقی است می فرمایند در مدرسه هر چه مفهوم خویشتن داری را از روشهای غیر از "آموزش مستقیم" به تعبیری آموزش دهیم موفق تریم مانند فیلم انیمیشن،

حجت الاسلام والمسلمین صادقی: پس از نمایش شش ماهه کلیپ کوتاه زندگی بازیچه نیست، از ۴۵ کانال تلویزیونی انگلیس تصادفهایی که در نتیجه استفاده از تلفن همراه رخ داده بود تا ۸۵ درصد کاهش یافت. چند وقت پیش مجموعه مستندی ساخته شد به نام از لاک جیغ تا خدا شرح زندگی دخترهایی بود که بدحجاب بودند و بعد چادری یا محجبه شدند. در طی ۲۰ تا ۳۰ قسمت دخترهای مختلف آمدند صحبت کردند در ماه رمضان هم در شبکه افق یا قرآن انجام شد. آنها چکار کردند در انگلیس که این تاثیر را گذاشته، (نمایش کلیپ).. ماجرا جلو می رود. یا عمق فاجعه را نشان می دهد ماشینهایی که تصادف کردند صحنه های دردناکی است. به صورت مهندسی یک مفهومی را رساندند در حالی که بارها در رسانه هاشان گفتند در هنگام رانندگی از تلفن همراه استفاده نکنید آن یک تاثیر داشته، اما این کلیپ تاثیر ویژه ای داشته است.